

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΛΑΤΙΝΙΚΑ Γ ΛΥΚΕΙΟΥ

1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των αποσπασμάτων.

A. Ούτε η φτώχεια ούτε η θλίψη/λύπη εμποδίζει τον σοφό, ούτε αυτά τα πράγματα, τα οποία βγάζουν από τον δρόμο τους άπειρους και τους γκρεμοτσακίζουν (σπρώχνουν/ρίχνουν με το κεφάλι στον γκρεμό όσους δεν έχουν πείρα). Εσύ νομίζεις ότι αυτός καταβάλλεται από τις συμφορές; (Αντίθετα), τις χρησιμοποιεί! Ο Φειδίας δεν ήξερε να φτιάχνει αγάλματα μόνο από ελεφαντόδοτο. έκανε επίσης (κι) από χαλκό. Εάν έδινες σε εκείνον μάρμαρο, εάν (έδινες σε εκείνον) ευτελέστερο (ή πιο ταπεινό) υλικό, θα έκανε τέτοιο (άγαλμα), το οποίο θα μπορούσε να γίνει άριστο από εκείνο (το υλικό).

B. δεν χρησιμοποιούσαν τη γλώσσα των Σικανών ή των Πελασγών, που λέγεται πως πρώτοι κατοίκησαν την Ιταλία, αλλά (τη γλώσσα) της εποχής τους. Εσύ όμως χρησιμοποιείς λόγο απαρχαιωμένο πια (ή: που έχει πέσει σε αχρηστία πια) εδώ και πολλά χρόνια, σαν να μιλούσες τώρα με τη μάνα του Ευάνδρου, επειδή δεν θέλεις να ξέρει και να καταλαβαίνει κανείς τι λες. Γιατί, ανόητε άνθρωπε, δεν σωπαίνεις, για να πετύχεις αυτό που θέλεις; Αλλά λες πως σου αρέσει η αρχαιότητα, γιατί είναι τιμημένη και καλή και σεμνή. Έτσι λοιπόν να ζεις, όπως οι αρχαίοι άνδρες, αλλά να μιλάς έτσι, όπως οι άνδρες της εποχής μας' και να' χεις πάντα στη μνήμη και στην καρδιά σου αυτό που γράφτηκε από τον Γάιο Καίσαρα: «Σαν τον σκόπελο, έτσι να αποφεύγεις τη λέξη την ασυνήθιστη και την πρωτάκουστη».

C. Γιατί δεν ξέρω ποιος μπορεί να αγαπά αυτόν τον οποίον φοβάται ή αυτόν που νομίζει πως τον φοβάται. (Στους τυράννους) δείχνουν εντούτοις (οι γύρω τους) υποκριτικό σεβασμό, τουλάχιστον για κάποιο χρονικό διάστημα. Αν όμως τυχαία, όπως συμβαίνει συνήθως, χάσουν την εξουσία, τότε γίνεται αντιληπτό (ή: τότε καταλαβαίνουν) πόσο στερημένοι από φίλους υπήρξαν (ή: πόσο τους έλειψαν οι φίλοι). Αυτό είναι που λένε ότι είπε ο Ταρκύνιος, όταν ήταν εξόριστος: «Τότε (μόνον) κατάλαβα ποιους είχα πιστούς φίλους, ποιους άπιστους, όταν δεν μπορούσα πια να ανταποδώσω τη χάρη ούτε σε εκείνους ούτε σε αυτούς».

(Μονάδες 20)

2.α. Στο απόσπασμα A να βρείτε τα ουσιαστικά ουδετέρου γένους τρίτης κλίσης και να γράψετε την ονομαστική και γενική πτώση στον αριθμό που βρίσκονται (μονάδες 3).

→ **ebore:** ebur, eboris // **aere:** aes, aeris.

β. Στο απόσπασμα Α να εντοπίσετε ένα ετερόκλιτο ουσιαστικό και να γράψετε τον ίδιο τύπο κατά την άλλη κλίση του (μονάδες 2).

→ **materiam** (α' κλίση) + **materiem** (ε' κλίση).

(Μονάδες 5)

3.α. Να αναγνωρίσετε το γραμματικό είδος και να γράψετε τους ζητούμενους τύπους των αντωνυμιών (μονάδες 6):

Αντωνυμία	Γραμματικό είδος	Ζητούμενος τύπος	Απάντηση
tale (A)	Δεικτική αντωνυμία	Γενική ενικού αρσενικού γένους	talis
quale (A)	Αναφορική αντωνυμία	Αιτιατική πληθυντικού ουδετέρου γένους	qualia
neminem (B)	Αόριστη ουσιαστική αντωνυμία	Δοτική ενικού θηλυκού γένους	nemini
quae (B)	Ερωτηματική αντωνυμία	Αφαιρετική ενικού θηλυκού γένους	quo/qui/qua
nostrae (B)	Κτητική αντωνυμία, α' προσώπου για πολλούς κτήτορες	Κλητική ενικού αρσενικού γένους α' προσώπου για έναν κτήτορα	meus/mi
neutris (C)	Αόριστη αντωνυμία και αντωνυμικό επίθετο.	Ο ίδιος τύπος στον ενικό αριθμό	neutri

β. Να γράψετε τους υπόλοιπους βαθμούς των τύπων στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση (μονάδες 4): vilio**rem** (A), multis (B), bona (B), inopes (C).

Vilem-**vilio**rem****-vilissimam

Multis-pluribus-plurimis

Bona-melior-optima

Inopes-egentiores-egentissimi

(Μονάδες 10)

4.α. Να γράψετε τους τύπους σύμφωνα με την υπόδειξη (για τους περιφραστικούς σχηματισμούς να λάβετε υπόψη το υποκείμενο) [μονάδες 11]:

agunt (A): γ' πληθυντικό υποτακτικής παρατατικού ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας → *acturae essent*

premi (A): ο ίδιος τύπος στον συντελεσμένο μέλλοντα → *pressum fore*

fieri (A): γενική ενικού του γερονδιακού στο θηλυκό γένος → *faciendae*

loquaris (B): απαρέμφατο μέλλοντα → *locuturum esse*

taces (B): α' ενικό οριστικής μέλλοντα → *tacebo*

vive (B): α' πληθυντικό υποτακτικής ενεστώτα → *vivamus*

scriptum est (B): γ' ενικό υποτακτικής υπερσυντελικού παθητικής φωνής → *scriptum esset*

nescio (C): β' ενικό προστακτικής ενεστώτα → *nescito*

metui (C): ο ίδιος τύπος στον μέλλοντα παθητικής φωνής → *metutum iri*

putet (C): ο ίδιος τύπος στον παρατατικό ενεργητικής φωνής → *putaret*

poteram (C): β' ενικό οριστικής ενεστώτα → *potes*

β. **obsoleto (B):** i. Να γράψετε τον ίδιο τύπο σε όλους τους χρόνους της ενεργητικής φωνής, ii. Να γράψετε το γερούνδιο και το σουπίνο στην ίδια πτώση που βρίσκεται ο τύπος (μονάδες 4).

i. ΕΝΣ: *obsolescente/-i*

ΜΕΛ: *obsoleturo*

ii. γερούνδιο: *obsolendo*

σουπίνο: *obsoletu*

(Μονάδες 15)

5.α. *Quodsi forte, ut fit plerumque, ceciderunt, tum intellegitur, quam fuerint inopes amicorum* (C): Να αναγνωριστεί ο υποθετικός λόγος (μονάδες 5) και να γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές, ώστε να εκφράζει υπόθεση ανοιχτή στο παρελθόν (με υπόθεση προτερόχρονη) [μονάδες 2].

quodsi forte, -, cecidērunt: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. **Εισάγεται** με τον υποθετικό σύνδεσμο *quodsi* (καταφατική).

Υπόθεση: *quodsi cecidērunt* (οριστική παρακειμένου)

Απόδοση: *intellegitur* (οριστική ενεστώτα)

Ο υποθετικός λόγος ανήκει στο α' είδος και δηλώνει υπόθεση ανοιχτή. Η υπόθεση αναφέρεται στο παρελθόν και η απόδοση στο παρόν. Ο παρακείμενος στην υπόθεση εκφράζει το προτερόχρονο (βλ. βιβλίο καθηγητή, σελ. 129).

Μετατροπή:

Quodsi forte **ceciderant**, tum **intellectum est**.

β. cum iam neutris gratiam referre poteram (C): Να αναγνωριστεί η δευτερεύουσα πρόταση (είδος, εισαγωγή, εκφορά, χρήση) [μονάδες 4], να αποδοθεί με μετοχή (μονάδες 2), να γίνουν οι αναγκαίες αλλαγές έτσι ώστε η αρχική δευτερεύουσα πρόταση να δηλώνει μια συνεχιζόμενη πράξη στη διάρκεια της οποίας συμβαίνει μια άλλη πράξη (μονάδες 2).

cum iam neutris gratiam referre poteram: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον καθαρά χρονικό σύνδεσμο cum (στην κύρια πρόταση υπάρχει το tum). Εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει μόνο τον χρόνο και τίποτα άλλο (η οριστική έγκλιση διατηρήθηκε, γιατί η πρόταση λειτουργεί ανεξάρτητα από τον πλάγιο λόγο), συγκεκριμένα χρόνου παρατατικού (poteram), γιατί αναφέρεται στο παρελθόν. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα εξάρτησης intellexi.

-Σύμπτυξη σε μετοχή: Tum intellexi.... iam neutris gratiam referre **potens**.

-Μετατροπή: **dum** iam neutris gratiam referre **possum** (dum+ οριστική ενεστώτα).

(Μονάδες 15)

6.α. Να μεταφερθούν οι προτάσεις στον πλάγιο λόγο με εξάρτηση τη φράση που δίνεται εντός παρενθέσεως (Μονάδες 7):

i) Tu illum premi putas malis?

→ Seneca nesciebat an is illum premi putaret malis (πλάγια ερωτηματική πρόταση).

ii) sic loquere.

→ Philosophus admonet illum ut sic loquatur (βουλητική πρόταση) ή sic loqui (τελικό απαρέμφατο).

β. id habere semper in memoria et in pectore debes: Να γίνει η σύνταξη της πρότασης παθητική με χρήση παθητικής περιφραστικής συζυγίας (μονάδες 3).

→ id habendum est tibi semper in memoria et in pectore.

γ. *qui primi coluisse Italiam dicuntur*: Να δικαιολογήσετε τη σύνταξη του απαρεμφάτου με ονομαστική πτώση (μονάδες 2). Να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές στην πρόταση αντικαθιστώντας το «dicuntur» με το «dicunt» (μονάδες 3).

→ **qui**: υποκείμενο στο απαρέμφατο coluisse (ταυτοπροσωπία).

Επειδή το ειδικό απαρέμφατο coluisse εξαρτάται από προσωπικό παθητικό (λεκτικό) ρήμα dicuntur, το υποκείμενό του είναι ίδιο με αυτό του ρήματος και βρίσκεται σε ονομαστική πτώση.

-**Μετατροπή**: quos primos coluisse Italiam dicunt.

(Μονάδες 15)

7. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες με βάση την εισαγωγή του σχολικού εγχειριδίου:

i. Η πλήρης σχεδόν απουσία της ρητορείας κατά τους αυγούστειους χρόνους υποδηλώνει την έλλειψη πραγματικής ελευθερίας στον λόγο. → Σ

ii. Ο Κικέρωνας υπήρξε θερμός θαυμαστής του Αριστοτέλη. → Λ

iii. Ο Κορνήλιος Νέπως εγκαινιάζει την ιστορική βιογραφία στη Ρώμη. → Σ

iv. Πηγή έμπνευσης του Βαλέριου Κατούλλου είναι η Λεσβία. → Σ

v. Οι Ρωμαίοι χρησιμοποιούσαν το εθνικό επίθετο «Ρωμαίος» και για τη γλώσσα τους.
→ Λ

(Μονάδες 10)

8. Να βρείτε τις λέξεις των κειμένων που έχουν ετυμολογική συγγένεια με τις ακόλουθες: απειρία (*imperitos*), φέρετρο (*obtulisses*), λέκτορας (*diligere*), βουλητικός (*vis*), μέριμνα (*memoria*).

(Μονάδες 10)

Γιαννακής Νικόλας